

11

NARODNI

GOSPODAR

VSEBINA:

Članki.

Dr. J. Basaj: Zopet vprašanje zaradi davčne prostosti zadrug.

Dr. Vlado Valenčič: Nova pota modernega plačilnega prometa.

Dr. A. Uršič: Razmerje med javno oblastjo in združništvom.

Prof. S. Borodaewsky: Združništvo in ljudska prehrana na Češkem.

Banovinski prehranjevalni zavod v Ljubljani.

Zvezine objave.

Dan varčevanja.

Gospodarske vesti:

Pred emisijo notranjega investicijskega posojila.
Potrebna je radikalna revizija zadrug.

Nasveti nerednim združnikom.

Literatura.

Dr. Milan Škrlj, Nadzor v gospodarskih zadrugah.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Dr. J. Basaj:

Zopet vprašanje zaradi davčne prostosti zadrug

V zadnjem času se zopet pojavljajo napadi na zadrugištvo. Našle so se zadruge, ki zadrugišno obliko samo izkoriščajo in delajo konkurenco zakoniti trgovini. V trgovskih glasilih je postavljena zahteva po radikalni reviziji zadrug. In v zvezi s tem se zopet očita, da država favorizira zadrugištvo, da ni enakopravnosti med zadrugištvom in drugimi gospodarskimi panogami in da je državna blagajna oškodovana za najmanj letnih 500 milijonov dinarjev, ki bi jih mogla dobiti, če bi bilo zadrugištvo izenačeno glede davčnih bremen z ostalimi gospodarskimi panogami.

Revizija se vrši, a ne povsod

Popolnoma soglašamo z zahtevo, da je radikalna revizija zadrug potrebna. Za zadruge, ki so organizirane v revizijskih zvezah, revizijske zveze pa zopet v Glavni zadrugišni zvezi, se radikalna revizija redno vrši, kakor to zahteva zadrugiški zakon. Revizijske zveze imajo moralno odgovornost, obenem pa tudi s sankcijami podprto zakonito odgovornost za pravilno poslovanje zadrug, ki

so podvržene njihovi reviziji. Še več, zadnja novela k zakonu o neposrednih davkih je celo naložila zvezam materialno odgovornost za to, da res vse včlanjene zadruge izpolnjujejo pogoje za prostost od družbenega davka. Za zadruge, organizirane v revizijskih zvezah, je torej poziv k radikalni reviziji nepotreben, ker ima zadrugištvo zadosti zadrugišne zavesti in moralne moči, da vseskozi gleda ne le na izvrševanje zakonitih predpisov, ampak tudi na čast in ugled zadrugištva.

Kje je krivec?

Moramo pa tukaj naravnost pokazati s prstom na zadruge, ki se v največji meri nahajajo v samem Belgradu in še v bližnji in daljni okolici in o katerih je znano, da vodijo danes pokret proti Glavni zadrugišni zvezi in vsemu v okrilju te Zveze organiziranemu zadrugištvu, proti zadrugišnemu zakonu v sedanjih oblikah in zlasti proti reviziji, kakor jo sedaj izvaja Glavna zadrugišna zveza v Belgradu z včlanjenimi revizijskimi zvezami. Te zadruge bi želele, da se

sistem avtonomne revizije v združništvu odpravi in da se uvede revizija upravnih oblasti,

v tako važnem vprašanju, kakor je vprašanje združne revizije. Kar dve zvezi takih zdruget obstojita v Belgradu in imata v svojem člansivu lepo število zdruget. Toda, ko bi se pri obeh zvezah in pri njihovih zdrugetah izvedla radikalna revizija, bi ta revizija odkrila, da je velik del teh zdruget samo na papirju, ostali del pa so take zdruge, ki naj krijejo z združno firmo zasebno špekulacijo in ki resnično predstavljajo samo zlorabo združne oblike. Zakon o gospodarskih zdrugetah je izročil vrhovno nadzorstvo nad združništvom v roke ministrstva za kmetijstvo, deloma pa v roke ministrstva za trgovino in industrijo ter ministrstva za socialno politiko

Napačno posploševanje

Pri nas se pri obravnavanju vprašanj zelo pogosto in zavestno dela krivica s tem, da se gotova pregreha in napaka, ki jo je zagrešil poedinec, naprta vsemu stanu in zaradi napake poedinca izreče obsodba nad celim stanom. Tako delajo sedaj tudi proti združništvu. Nič ne tajimo, da gotove zdruge zlorablajo združno obliko in opravljajo zasebno špekulacijo pod združno firmo. Popolnoma soglašamo z »Jugoslovanskim kurirjem« in s »Trgovskim listom«, da je radikalna revizija zdruget potrebna. Celotno s prstom smo pokazali na one zveze in zdruge,

Odločno pa odbijamo poizkuse in to žalostne poizkuse, da bi se krivda za napake in prestopke špekulantskih zdruget v Belgradu naprtila vsemu združništvu in bi se zaradi maloštevilnih izjem blatilo in napadalo vse združništvot in postavila celotno zahteva po splošnem obdavičenju vsega združništva.

Zahteva po davčni prostosti utemeljena

Zato pribijemo, da mora slej ko prej kot temelj pametne in zdrave državne politike veljati zahteva, da se na različne načine pospešuje in favorizira združno organiziranje malih ljudi. Davčne ugodnosti, ki so po sedanjem zakonu o neposrednih davkih priznane zdrugetam, imajo tako stroge pogoje, da jih morejo biti deležne zares le zdruge, ki delajo za občo korist, za pospeševanje blagostanja malih ljudi.

Strogi pogoji za davčno prostost in strogo izvajanje

Davčni zakon in pravilnik k temu zakonu postavlja celotno vrsto pogojev za davčno prostost v sami organizaciji zdruget in v njenem poslovanju. Kolikor se pri nabavnih zdrugetah prebitek iz poslovanja deli med zdrugetarje, se sme deliti le sorazmerno poslovanju združnika z zdrugeto (ristorno). Člani upravnega in nadzornega odbora vršijo svojo dolžnost kot neplačano, častno dolžnost, zaradi tega so nagrade ali tantijeme izključene. Rezervni sklad je nedeljiva imovina zdruget, tako da se celotno v slučaju likvidacije ne sme razdeliti med člane, temveč mora v istem okolišju ali kje drugje po odredbi zveze služiti združnim namenom. In kar je najvaž-

nejše in kar mora prav trgovce najbolj pomiriti, je stroga vezanost poslovanja zadruga izključno na zadrugarje. Prvi paragraf zakona o gospodarskih zadru-
gah, ki vsebuje temeljna združna na-
čela in v največjem delu predpisuje za
posamezne vrste zadrug poslovanje iz-
ključno le z zadrugarji, je v celoti pre-
vzet v pravilnik k zakonu o neposrednih
davkih. Zloraba združne oblike za ne-
združne namene in prikrivanje zasebne
špekulacije poedincev z združno firmo
je zaradi tega izključena. Izključena,
mislimo, tembolj, ker si ne bo noben na-
sprotnik združništva upal trditi, da ne
bi bile davčne oblasti v dravski bano-
vini pri izvajanju davčnih predpisov
skrajno vestne in rigorozne in davčna
praksa stoodstotno v soglasju z davčni-
mi predpisi. Bilo bi le želeli, da bi
davčna praksa tudi v drugih pokra-
jinah države dosegla, zlasti glede stro-
gega nadzorstva nad združnim poslo-
vanjem, višino kot v Sloveniji.

Celo prepoved prodaje „luksuznih“ predmetov in alkoholnih pijač

Da v gotovi meri ustreže zahtevam
trgovcev, je pri nas združna zakono-
daja šla celo preko tega, da postavi naj-
strožje predpise za združno poslo-
vanje; izključila je iz združnega po-
slovanja celo gotove predmete, ki naj
bi ne bili v skladu z resničnimi potre-
bami malih ljudi, katerim naj zadruga
služi. Tako je postavljen v davčni zak-
onodaji nadaljnji pogoj za prostost dru-
žbenega davka s tem, da zadruga ne
smejo dobavljati svojim članom luksuz-
nih predmetov in alkoholnih pijač. Kaj
je luksuzni predmet, je težko čisto
stvarno ugotoviti. Določiti bi imel to

poseben seznam takih predmetov, ki bi
ga sestavil minister za finance v spo-
razumu z ministrom za kmetijstvo. Žal
tega sporazuma in takega seznama še
danes nimamo. Čudno pa je, da je toa-
letno milo, cenene nogavice in slično
luksuz. Popolnoma izključene pa so iz
združnega poslovanja vse vrste alko-
holnih pijač, torej celo vino in jabolč-
nik, ki sta izrazito kmečka pridelka in
ki bi se vendar ne smela staviti v isto
vrsto z luksuznimi predmeti.

Pomen združništva — zaradi današnjih socialnih razmer

S stališča davčne zakonodaje in
davčne prakse, kakršna je v naši bano-
vini, torej ni vzroka, da bi se postav-
ljala zahteva po radikalni reviziji za-
drug in da bi se zahtevala ukinitvev
prostosti družbenega davka za zadruga,
ki delujejo po predpisih zakona o go-
spodarskih zadru-
gah. Ako bi naši gospo-
darski krogi prav pre-
motrili današnje
gospodarske in socialne razmere, bi mo-
rali priznati, da je za splošnost vendar
le velika sreča, da ima naš mali človek
vsaj nekaj opore v svojih zadru-
gah. Nič ne trdimo preveč, da, če bi ne imeli
združništva, bi ga morali zaradi da-
našnjih razmer za našega malega člo-
veka ustvarjati, čeprav z največjimi
stroški in žrtvami. Žalostno je dejstvo,
da se vedno večji sloji naroda proleta-
rizirajo. Ta proletarijat pa je za dru-
žabni red nevaren vulkan, ako nima
svojih strokovnih, gospodarskih in so-
cialnih organizacij in ciljev. In prav
zadruga nudijo v veliki meri priložnost
za iniciativo in podjetnost sposobnih
mož iz proletariata za obče dobro in
ustvarjajo obenem delovnim plastem

boljše življenjske pogoje. »Nič nimamo izgubiti razen verige«, je bilo geslo, ki so ga vrgli komunistični voditelji med ljudske množice. Pri našem strokovno in združno organiziranem malem človeku, pa naj bo to delavec ali uradnik, mali kmet ali mali obrtnik, s tem geslom ne bi uspeli, v veliki meri prav zaradi delovanja združništva.

In s stališča enakopravnosti?

Protizdružni krogi zahtevajo obdavčenje zadrug zaradi enakopravnosti. Toda ni pravilno poudarjati tu enakopravnost, ko gre vendar za dve bistveno različni stvari. Pridobitno delovanje trgovca, industrijca ali obrtnika je obdavčeno prav zaradi pridobitnosti. Bistvo združne organizacije pa ni pridobitnost, ampak bistvo je v tem, da opravlja za člane posle, katere bi tudi vsak član zase mogel opraviti, ne da bi mu bilo za to treba plačati davek. Vsak član zadruga zase lahko nabavlja svoje gospodarske in gospodinjske potrebščine brez plačila kakšnega davka. Ali ni utemeljeno, da si lahko več poedincev skupno nabavlja gospodarske in gospodinjske potrebščine po svoji nabavni zadrugi, ne da bi jih zaradi te združne skupnosti zadela posebna davčna obveznost? Vsak kmet zase lahko vnovčuje svoje pridelke brez plačila davka. Ali ni utemeljeno, da lahko več kmetov skupno prodaja svoje pridelke potem zadruga, ne da bi zadrugo zato zadela davčna obveznost? Davčna prostost je utemeljena že v bistvu združne organizacije, ako se ta združna organizacija drži zahteve, da poslovanje omejuje le na svoje člane. Smisel za skupnost, združno iniciativo mora državna oblast

zaradi velikega gospodarskega pomena le podpirati in pospeševati.

Davčna prostost je utemeljena tudi v socialni funkciji zadruga. Zadruga je pri nas organizacija malih ljudi, predvsem kmetov in delavcev, pa tudi uradnikov in obrtnikov. Male ljudi so težke gospodarske razmere današnjega časa najbolj zadele. Čim težje se občuti ostri socialni problemi in čim bolj se pojavljajo gospodarske težave malega človeka, tem bolj je treba na vse načine pospeševati združno organizacijo, ki na zadovoljiv način rešuje socialne probleme, ki brez hudih družabnih pretresov vodi k socialni pravičnosti in socialnemu redu.

Gospodarska vzgoja malega človeka

Tudi še gospodarski razlog moramo navesti za davčno prostost gospodarskih zadrug. Združna organizacija je velikega pomena za narodno gospodarstvo, ker vodi iniciativno k napredku gospodarstva malega človeka in mu daje pobudo za skupno gospodarstvo, ki je prav zaradi skupnosti tudi uspešnejše gospodarstvo. Ustvarjajo se gospodarske koristi in ustvarja se blagostanje, tako da more tudi mali človek svoje obveznosti napram državi pravočasno in v celoti izpolnjevati. Gotovo ni slučaj, da je Slovenija glede plačila davkov pokrajina, v kateri ni velikih davčnih zastankov, v kateri se skoro 100 % predpisanih davkov tudi plača. Isto opazimo v Sloveniji tudi pri plačilu anuitet kmečkih dolgov. Privilegirani agrarni banki. Ni mogoče zanikati, da ne bi imelo na tem velike zasluge naše združništvo, ki je ne le malega človeka vedno navajalo k varčnosti in točnemu izpolnjevanju obveznosti, ampak mu

je tudi pomagalo v njegovem gospodarstvu do boljših dohodkov ali mu pomagalo pri zmanjševanju izdatkov.

Imate v svojih vrstah, da čistite!

Če se z napačnim generaliziranjem meče krivda na vse zadružništvo, potem bi na taki podlagi mogli tudi mi vprašati gospodarske kroge, ali je v korist narodnemu in gospodarskemu življenju, ali je v korist državni blagajni, če si je izvoznik živine v nekaj letih ustvaril več milijonsko premoženje na škodo živinorejca,

Ne-

kateri trgovci ne najdejo dobre besede za zadrugo. Zahtevajo enakopravnost v obdavčenju. Tudi mi smo za enakopravnost v obdavčenju. Če bi pa ta vladala, si ne moremo prav razložiti, kako si more trgovec kupiti palačo za več milijonov dinarjev, ko mu vendar samo njegova pridnost in varčnost tega ogromnega premoženja nista mogla ustvariti, temveč ga mu je ustvarilo izkoriščanje malih ljudi.

Toda mi ne zahtevamo, da naj se zaradi takih primerov krivice najstrožje obdavčuje vse trgovstvo in z zakonom zavaruje mali človek proti vsem izkoriščevalcem. Mi radi priznavamo, da je so-

lidna poštena trgovina potrebna in na mestu in se bo tudi obdržala poleg zadrug. Mislimo, da so solidnim in poštenim trgovcem taki izkoriščevalci in grabeži prav tako neprijetni, kakor so nam neprijetne zadruge, ki predstavljajo le zlorabo zadružne oblike in zasebno spekulacijo pod zadružno firmo. Zadrugarji bomo prav zaradi svoje zadružne zavednosti in zaradi ugleda zadružništva storili vse, da očistimo zadružne vrste, čim nam bo to po novem zadružnem zakonu mogoče. Naj ostale gospodarske panoge tudi tako napravijo!

Djordje Davidović, Ideološke osnove našeg zadrugarstva

Tajnik Glavne zadružne zveze Djordje Davidović je pred kratkim napisal 152 strani obsegajočo studijo o ideoloških osnovah našega zadružništva. Pisatelj si zastavlja vprašanje, ali je zadružni pokret sam sebi namen, ali pa naj služi kot sredstvo za ustvaritev nekega novega družabnega in gospodarskega reda in misli pri tem na socializem ali komunizem.

Delo je zelo zanimivo predvsem zaradi tega, ker obravnava vprašanje, ki je v literaturi razmeroma malo raziskano. V prihodnjih številkah našega lista se bomo s to studijo pobliže bavili.

Dr. Vlado Valenčič:

Nova pota nedenarnega plačilnega prometa

V 12. številki lanskega »Narodnega gospodarja« je bil objavljen članek, v katerem sem na kratko obravnaval inozemsko plačila. Od tedaj so nastale v

inozemskem plačilnem prometu nekatere zanimive spremembe v zvezi z mednarodnim političnim razvojem.

Uradni predstavniki gospodarstva

osi Nemčije in Italije so nekajkrat pokazali v meglenih obrisih sliko, kako si obe ti sili predstavljata »novi red« v gospodarstvu bodoče Evrope. Iz več ali manj nejasnih izjav moremo posneti, da obe državi, zlasti Nemčija, stremita za nekim kontinentalnim, evropskim gospodarstvom in pozivata ostale države, da se v imenu evropske »solidarnosti« priključijo novemu redu. V evropskem gospodarstvu, ki bo pod vodstvom obeh sil osi, se bodo države gospodarsko med seboj izpopolnjevale ter bodo mogle razviti do najvišje stopnje svoje proizvodne možnosti. Zunanja trgovina med državami »novega reda« bo naraščala, vsaki bo zagotovljen odjem njenih odvišnih proizvodov, zasigurani bodo evropskemu gospodarstvu viri potrebnih surovin iz drugih delov sveta, ker bosta Nemčija in Italija prišli do kolonij. Gospodarstvo bo enakomerno in stalno napredovalo, prenehale bodo krize, negotovost in nered.

Vkljub rožnatim izgledom za gospodarsko bodočnost je le malo držav prostovoljno pristalo na vključitev v »novi red«, največ jih je bilo treba prisiliti, da spoznajo svoje »prave koristi«.

Nemčija zelo hiti z izgraditvijo gospodarstva v smislu načel svojih gospodarskih voditeljev. Vse države, ki jih je tekom sedanje vojne zasedla, je deloma že vključila v svojo gospodarsko organizacijo. Pri tem pa je bilo rešeno na nov način vprašanje medsebojnega plačilnega prometa v zvezi z izmenjavo blaga.

V prvem svojem članku o inozemskih plačilih sem govoril tudi o klirinškem prometu, čigar bistvo je plačevanje izvoza in uvoza med dvema državama po-

tom v ta namen določenih obračunskih zavodov. Klirinški promet se je razvijal le med dvema državama in je zaradi tega nemoteno deloval le, če sta si medsebojni uvoz in izvoz držala ravnotežje, kajti terjatve od izvoza blaga so se morale obračunati z dolгови od uvoza blaga. Ker je bil klirinški promet le dvostranski, je bila njegova največja pomankljivost, da je, ako ni bilo ravnotežja med uvozom in izvozom, prišlo do velikih klirinških terjatev ali pa dolgov ter so morali v prvem primeru izvozniki domače države dolgo časa čakati na plačilo, v drugem primeru pa je neprijetnost čakanja zadela izvoznike klirinškega druga.

V sedanjih mednarodnih klirinških razmerah nastali »novi red« prinaša v tem pogledu napredek. Namesto le dvostranskih kliringov smo dobili večstranske (multilateralne), pri katerih več držav obračunava svoje blagovne terjatve in dolgove potom ene klirinške centrale.

Tak večstranski kliring je ustvarila Nemčija za države, ki so sedaj pod njeno nadoblastjo, pa tudi za tiste, ki so pod njenim gospodarskim vplivom. Belgija, Nizozemska, Poljska, Norveška obračunavajo svojo zunanjo trgovino potom Berlina, tudi naša država vodi sedaj svoj plačilni promet z navedenimi državami v nemškem kliringu, ravnotako tudi Italija in Albanija, delno tudi Švica, Švedska in Danska. Verjetno je, da bodo tudi še druge države pristopile k tej ureditvi medsebojnega plačilnega prometa.

Glavna prednost večstranskega kliringa napram dvostranskemu, je večja gibčnost v zunanji trgovini. Pri več-

stranskem kliringu ni treba, da je med dvema državama ravnotežje med uvozom in izvozom, kajti slučajne viške izvoza ali uvoza je mogoče obračunati z uvozom ali izvozom v druge države — članice večstranskega kliringa. Naš uvoz iz Česke je bil na primer največkrat večji kot pa izvoz na Češko, dočim je bil izvoz v Nemčijo skoraj redno večji kot uvoz iz Nemčije. Pri sedanjem načinu večstranskega kliringa bo mogoče take razlike medsebojno izravnati.

Način večstranskega kliringa je bil najbrže bolj otrok zadrege kot pa določen načrtni ukrep za ureditev meddržavnega plačilnega prometa. Vendar so ga organizatorji novega gospodarskega reda z navdušenjem sprejeli in ga smatrajo kot stalno ureditev za inozemska izplačila. Obetajo si od njega ojačenje evropske blagovne izmenjave, stalnost tečajev in kar je za »proletarsko« državo tudi važno, izločitev zlata iz mednarodnega plačilnega prometa. Seveda popolna izločitev zlata ne bo mogoča, ker ves svet ne bo priključen k »novemu redu« in bodo v plačilnem prometu z drugimi deli sveta in z državami, ki ne bodo vključene v evropsko gospodarstvo, zlato in zlate devize naj-

brž še ostale glavno plačilno sredstvo. Nemčija kot klirinška centrala in kot gospodarsko najmočnejša država bi imela že po tem svojem položaju vodilno vlogo v novem evropskem gospodarstvu. To vlogo si pa hoče zasigurati tudi s političnimi sredstvi. Od nje bo odvisno, kaj bodo ostale države mogle in smele uvažati in izvažati, ter bo tako posredno vplivala na usmeritev proizvodnje v posameznih državah.

Jugoslavija je bila že do sedaj močno navezana s svojo zunanjo trgovino na ozemlje, ki ga obvlada Nemčija. V Nemčijo, Češko, Belgijo, Nizozemsko, Poljsko je šlo leta 1938. nad 60% našega izvoza, leta 1939. 54%, uvozili smo iz navedenih držav v istih letih 55 in 58% našega celokupnega uvoza. Tekom letošnjega leta je bil delež teh držav na naši zunanji trgovini po dosedanjih podatkih manjši, kar je seveda delno tudi posledica vojne. Ker smo v Belgijo in na Nizozemsko več izvažali kot smo pa uvozili, smo imeli v teh državah presežek v devizah, ki je sedaj zaradi klirinškega prometa odpadel, kar bo seveda v korist našega gospodarstva. Klirinški promet, kot je sedaj, ima torej tudi svoje senčne posledice.

Dr. A. Uršič:

Razmerje med javno oblastjo in zadružništvom

V naslednjih odstavkih bomo govorili o razmerju države, javnih oblasti do zadružništva. Dotaknili se bomo malo tudi zgodovine, v glavnem pa bomo pregledali obširno gospodarsko polje, kjer je možno sodelovanje javnih oblasti in zadružnih organizacij v obojestransko korist.

I. Priznanje zadružništva v javnosti

Že nešteto krat smo poudarjali pomen zadružništva kot priprave za novi družabno-gospodarski red. Pri tem smo že tudi ugotovili nekatere glavne trenutke, ki so odločilnega pomena za to, kako bo zadružništvo moglo izpolnjevati to nalogo.

Zadnjič smo omenili zlasti zadružno vzgojo kot tisti nad vse važni činitelj pri našem delu, ki naj preobrazi zlasti našo mladino, da bo imela smisel in voljo za izvrševanje zadružnih načel.

Če bo članstvo naših zadrug dobivalo tako zadružno vzgojo in izobrazbo, potem se bo vodstvo zadrug vedno moglo zanesti na podporo vseh zadružnikov v boju za priznanje zadružništva v javnem življenju.

Danes zadruge še ne morejo razviti vsega svojega delovanja zaradi ozkega okvira kapitalističnega gospodarskega in družabnega reda. Omejitve se stavljajo na vseh področjih. Na drugi strani pa ima to oviranje tudi dobro posledico, namreč

strnitev in ožjo povezanost

članov med seboj v istih zadrugah ter zadrug in zadružnega vodstva. Vsi se zavedajo, da morajo biti vedno pripravljeni.

II. Vloga in pomen zadružništva po njegovi naravi

Zadružništvu moramo pridobiti tisti vpliv, tisto mesto in vlogo v gospodarskem in družabnem življenju, ki bi ga moralo imeti

po svoji naravi.

Resnica je, da je zadružništvo važno družabno-politično sredstvo, ki se ga poslužujejo nižji, zapostavljeni sloji proti izrabljanju, ki se vrši v kapitalističnem gospodarskem redu. Mnogi gledajo v tem glavno nalogo naših zadrug.

V začetni dobi zadružnega razvoja je bilo zadružništvo res neko »zdravilno« sredstvo, toda to je bil le zunanji videz. Saj je tedaj javna oblast le komaj dovoljevala ustanavljanje zadrug.

Ne bomo govorili o kakšni popolni »zadružni« državi. Tako daleč se ne bomo spuščali.

V bistvu pa vendar vse zadruge delujejo na to, da vzamejo kapitalu vodilno vlogo ter ga postavijo na tisto mesto v gospodarskem in družabnem redu, ki mu pripada.

V kapitalističnem redu je kapital popolnoma **zaslužnil delo**

ter si podredil tudi druge gospodarske činitelje. Zadružništvo pa postavlja kapital

v službo delu,

najprej v lastni organizaciji, na svojem področju, z združenimi močmi pa se bori za uveljavljanje tega načela v celotnem gospodarskem in družabnem redu.

Zadružništvo hoče, da prevlada v javnem in zasebnem življenju druga,

nekapitalistična, zadružna miselnost.

V zasebno življenje posega z zadružno vzgojo, na javno življenje pa hoče vplivati z novo organizacijo in zlasti s preusmeritvijo proizvodnje.

Do sedaj se je kapitalistična proizvodnja vršila

zaradi dobička,

ne glede na dejanske potrebe potrošnje. Če potreb dejansko ni bilo, jih je umetno ustvarjala z najrazličnejšimi sredstvi (od katerih je eno najvažnejših in najmočnejših reklama z vsemi modernimi pripomočki, kot so časopise, radio in podobno). Kapitalist gleda na gospodarsko življenje le s stališča svoje proizvodnje, da napravi čim večje dobičke.

Zato kapitalistični gospodarski red goji in podpira le tiste gospodarske panoge, ki se »rentirajo«, ki prinašajo čim

večji dobiček. Kapitalistu ni nič mar, če uniči drugo podjetje s konkurenco in pri tem izgubi toliko in toliko delavcev svoj zaslužek!

Kapitalistična miselnost je tudi

protinarodna.

Po načelih kapitalističnega reda uspeva torej le tista gospodarska panoga, ki prinaša dobičke.

Če zadružništvo ne bi bilo to, kar je po svoji naravi in osnovah, ne bi skrbelo za delavstvo, ne bi organiziralo kmečkega stanu.

Saj vedno poudarjajo, da naše kmetijstvo ni plodonosno.

Po kapitalističnih načelih bi morali torej kmetijstvo opustiti in se oprijeti drugih gospodarskih panog, ki več »nesejo« kot kmetijstvo. Tako so delali n. pr. Angleži in so popolnoma uničili domače kmetijstvo.

Toda, kaj pa potem, če bi vsi narodi tako postopali?

Do takih nesmislov vodi kapitalizem.

Narod postane popolnoma odvisen od zunanjega trga, kamor pošilja svoje industrijske izdelke in kjer mora kupovati življenjske potrebščine. (Zamislite si tedaj pomen »blokade«!)

Tega so se zavedle že vse industrijske države, kakor tudi poljedelske (agrarne), ki so začele ustanavljati lastno, domačo industrijo, da ne bodo popolnoma prepuščene mednarodnim tržnim razmeram, mednarodnemu trgu industrijskih izdelkov, kjer določajo industrijske države cene

po svoji volji.

Potem bo tudi izginilo kričeče in krivično nesorazmerje med cenami industrijskih izdelkov in poljedelskih pri-

delkov, ali z drugimi besedami povedano = potem tudi ne bodo več revnejše poljedelske države množile bogastva v zlatu se pogrezajočih industrijskih držav. (N. pr. bogate zahodnoevropske industrijske in revne vzhodnoevropske poljedelske države.)

Zadružništvo pa bo v bodočnosti tudi organiziralo industrijsko proizvodnjo, toda ne po kapitalističnem načelu proizvodnje zaradi dobička, temveč glede na

dejanske potrebe potrošnje,

ker zadružnemu gospodarstvu ni cilj in namen dobiček, temveč zadovoljitev potreb.

III. Razmerje države do zadružništva

Glede na naloge in cilje, ki si jih stavlja zadružništvo, bi pričakovali, da bo država v vseh pogledih

podpirala zadružno delovanje

in ga pospeševala.

Toda v življenju je vedno enako: naj bo še tako velika in lepa ideja, če ni pravih ljudi, ki bi jo izvrševali, bo zaman vse prizadevanje posameznikov. Vse bo ostalo le pri prvem poskusu.

S tem sem hotel povedati, da ima tudi država velike naloge: skrbeti za občo blaginjo. Izvrševanje in zlasti način ter pota, vse to pa je odvisno od tistih, ki imajo vpliv ter določajo pota in cilje državnega delovanja.

Zato je tudi razmerje države do zadružništva doživelo več razvojnih stopenj.

Ob nastopu gospodarskega liberalizma so n. pr. v imenu »svobode« prepo-vedali vsako združevanje, ker so bili mnenja, da bi vsaka združba ovirala po-

polno svobodo, kakor so si jo takrat zamišljali.

Državi niso določili nobene druge naloge kot varstvo te svobode, da nihče ne bi oviral poedincev v svobodnem tekmovalstvu za gospodarskimi koristmi.

Zato si je združništvo v kapitalistični državi le polagoma utiralo pot.

Razmere so se spreminjale; srednji in delavski sloji so polagoma prišli do večjega vpliva. Država sama je začela izvajati socialno politiko zaradi omiljenja izrodov kapitalističnega reda, vse z namenom, da bi zajezila rastoče nezadovoljstvo zatiranih proti izkoriščanju od peščice kapitalistov, ki pa so sicer še vedno imeli glavni vpliv.

Pri tem je začela država združništvo kot sredstvo socialne politike celo podpirati.

Drugačen je zopet odnos države do združništva v drugih sistemih, ki so se pojavili v novejšem času, tako n. pr. socialistični, fašistični ali pa novonastajajoči korporativni sistem, katerega začetki se že danes kažejo.

Večinoma oklepajo združno organizacijo v svoj sistem in si jo popolnoma podrejuje. Tu doživlja združništvo globoke spremembe v sestavi in delovanju (tako zvane strukturne in funkcionalne spremembe).

O mestu združništva v korporativnem redu bomo še govorili.

Ne glede na sisteme moremo reči sledeče:

Razmerje med državo in združništvom se kaže iz okolnosti, ki so za združništvo lahko

a) ugodne, to so take, ki pospešujejo združni razvoj in združne organizacije;

b) nevtralne, to so take, ki enako koristijo kapitalističnim kot združnim ustanovam. Od vpliva pa je odvisno, ali se te okoliščine še spremenijo za združništvo v ugodne, ali ostanejo nevtralne, ali pa postanejo morda za združno delo celo neugodne;

c) neugodne okoliščine pa ovirajo in preprečujejo združni razvoj in delovanje, ker so ustvarjene v korist kapitalističnim ustanovam.

Državo si moramo predstavljati kot vrhovno državno edinico, ki ureja družabno in gospodarsko življenje, mu določa obliko, pot in vsebino. Vsaj morala bi tako delati v smislu svojih nalog za občo blaginjo.

Zato imajo tudi navedene okoliščine, ki izhajajo od države kot vrhovne družabne tvorbe, svojo posebno naravo; imajo svoje posebno delovanje na proizvodnjo, na potrošnjo, skratka, kakor pravimo, posebni vpliv na celotni potek gospodarskih procesov. Te posebne lastnosti določa država, ker ima vrhovno oblast, ker je — kakor izražamo s tujko — »suverena«.

Sem spadajo vsi mogoči ukrepi državne davčne, finančne, trgovinske, kmetijske politike in podobno.

V vseh navedenih ukrepih se je vedno odražalo tudi razmerje države do združništva.

Danes ne bomo govorili o poteku oblik in vsebine teh ukrepov tekom gospodarskega razvoja. Zakaj oblika in vsebina ukrepov državne gospodarske politike, vse to je zopet odvisno od osnovnih načel, na katerih temelji državna ureditev. Poudariti moramo samo še posebno

**načelo skladnosti in smotrnosti
gospodarskega razvoja,**

po katerem bi morala država skrbeti za smotr in skladen razvoj vseh gospodarskih panog, ne pa n. pr. podpirati samo industrijo, popolnoma pa zanemariti poljedelstvo.

Država bodočnosti bo morala urejati gospodarsko življenje po tem načelu.

IV. Sodelovanje javnih oblasti z zadružništvom v splošnem

Država je v zgodovini na različne načine posegala v gospodarsko življenje. Navedli bomo samo glavne oblike in načine tega poseganja, ki mu pravimo s tujo besedo tudi državna »intervencija«, strujo, mišljenje, ki zagovarja in priporoča poseganje države v gospodarstvo, pa nazivamo »intervencionizem«.

Za državno poseganje v gospodarstvo velja sodba, da se mora država brigati za gospodarsko življenje in ga urejati; vedno pa je treba paziti, kako daleč sme država posegati, da ne bo ne preveč, ne premalo.

Gospodarski liberalizem je oznanjal popolno gospodarsko svobodo. Država se ni popolnoma nič brigala, kako teče gospodarsko življenje. Posledice tega so se kmalu pokazale in so zato nastale nove struje, nova naziranja in novi gospodarski sestavi. Nekateri pa so šli zopet predaleč in zahtevali, da država določa do potankosti vse in človek postane tako rekoč suženj državnega stroja.

Glavne oblike državnega poseganja v gospodarstvo so sledeče:

1. Država kot zakonodajalec

Država v lastnosti zakonodajalca uravnava in določa gospodarsko sodelovanje posameznikov in organizacij, kar

vidimo posebno v sedanji dobi. To so lahko:

a) najrazličnejše vzgojne mere, prepovedi in zapovedi. Danes je na primer najvažnejše vprašanje ureditve cen, nadzorstvo, določitev najvišjih in najnižjih cen, minimalnih mezd, zaščita pred izkoriščanjem, ali pa n. pr. prepoved kopičenja življenjskih potrebščin in podobno.

Za zadružništvo je posebno važna zadružna zakonodaja.

b) Država more s svojimi ukrepi podeljevati različne ugodnosti, bodisi stanovom, še bolj pa gospodarskim organizacijam.

To izvaja država ali neposredno: podeljuje podpore, tako imenovane »subvencije«, brezobrestna posojila in podobno, ali pa posredno, da podeljuje izvršitev različnih del in opravil gospodarskim organizacijam, na primer pri državnih dobavah.

Prav posebno vrsto državnega delovanja imenujemo lahko tudi tako imenovane zaščitne carine, to je posebno obdavčenje tujih, inozemskih izdelkov, da ne morejo tekmovati z istovrstnimi domačimi izdelki, ki jih izdelujejo domače gospodarske organizacije.

V vseh teh ukrepih se zlasti odraža razmerje države do zadružništva.

2. Država kot podjetnik

Država more tudi sama voditi razna gospodarska podjetja. To se vrši navadno bodisi iz finančnih razlogov (da dobi država nove vire dohodkov), bodisi iz socialnih (da prepreči prehudo izkoriščanje delavstva), ali pa iz političnih (zlasti pri podjetjih, ki so važna za državno obrambo).

Mnogo podjetij je take narave, da

je za splošno korist edino pravilno, da jih vodi država sama, da zlasti prepreči ropanje narodnega premoženja od strani tujih kapitalističnih družb.

Zlasti v povojni dobi (po letu 1918.) je bila vedno na dnevnem redu do danes zahteva po poddržavljenju vseh naravnih (rudnih) bogastev.

Mnogo podjetij vodijo tudi občine (govorimo tudi o tako imenovani »municipalizaciji« podjetij).

Kjer ni neobhodno potrebno, da bi država vodila podjetja neposredno sama v lastni režiji, more prepustiti upravo podjetij zasebnikom ali pa zasebnim organizacijam, sama pa obdrži nadzorstvo. Tu pridejo v poštev zadružne organizacije.

Po mnogih deželah se je pokazalo zelo uspešno sodelovanje države z zadružnimi organizacijami. Morda je v tem celo nakazana smer

bodočega zadružnega razvoja.

V. Zaključek

Posebno za najnovejšo dobo moramo zlasti za naše slovenske razmere ugotoviti razveseljivo dejstvo čim dalje večjega razumevanja in tesnejšega sodelovanja javnih oblasti z zadružništvom pri reševanju gospodarskih vprašanj.

Morda ni še vse tako zgrajeno, kot bi si obe strani želeli, toda z dobro voljo in pravilnim pojmovanjem današnjih stisk bomo prišli do najboljše rešitve vseh vprašanj.

Naše zadružne organizacije morajo v bodočnosti še v večji meri sodelovati pri ureditvi gospodarstva.

Da pa bo sožitje pravilno in se bo delo v redu vršilo, morajo zadružne organizacije sodelovati še

a) pri izdelavi vseh gospodarskih ukrepov, kjer bodo pokazale vso zadružno pobudo ter napolnile ukrepe z zadružnim, t. j. občestvenim duhom.

Še posebna skrb se mora zadrugam poveriti

b) pri izvrševanju ukrepov, da se bodo izvajali tudi dejansko v občo korist.

V enaki meri mora zadružništvo sodelovati

c) pri kontroli, nadzorstvu nad gospodarskim življenjem.

Le tedaj moremo pričakovati, da bodo ti ukrepi čim popolnejši in njihovi učinki vsestransko ugodni za narodno gospodarstvo ter bodo res izdani v svrhu pospeševanja obče blaginje.

S. Borodaewsky, univ. profesor v Pragi:

Zadružništvo in ljudska prehrana na Češkem

Preskrba prebivalstva z živili kakor tudi z ostalimi v gospodinjstvu potrebnimi predmeti se vrši na Češkem in Moravskem pretežno potom treh vrst zadrug, in sicer: Potom skladiščnih zadrug, mlekarskih zadrug in zadrug za prodajo živine. Vlogo omenjenih zadrug

glede preskrbe, kakor tudi obseg teh operacij je opisal pred kratkim inž. Klinder, predsednik Centrokoooperative in Osrednje zveze poljedelskih zadrug v Pragi.

Na Češkem je 145 skladiščnih zadrug s približno 160.000 člani, na Moravskem

pa 71 zadrug s 70.000 člani. Te zadruge prevzemajo od svojih članov (bodisi kot kupci ali kot posredovalci) kmetijske proizvode zaradi vskladiščenja, prodaje ali pa predelave. Gre tukaj predvsem za žita, oljna semena, krompir, repo, seno, slamo in zelenjavo. Na drugi strani pa oskrbujejo te zadruge svoje člane z različnimi sredstvi, ki se potrebujejo na kmetiji, n. pr.: z umetnimi gnojili, krmili, stroji in sploh vsem, kar rabi kmet pri gospodarstvu.

Na ta način kupujejo kmetje potom skladiščnih zadrug vse, kar potrebujejo in prodajajo na drugi strani vse, kar imajo, skladiščnim zadrugam. Skladiščne zadruge nudijo pri tem tako ugodne pogoje kot jih ne bi mogel dobiti kmet nikjer drugje, tako da je dolgo časa decentralizirana trgovina s poljedelskimi proizvodi sedaj združena v mogoč-nih trgovsko-zadružnih organizacijah. Na Češkem služi tem namenom zadružna organizacija po imenu Kooperativa, na Moravskem Moragro, za Nemce pa Blagovna centrala v Brnu. Te zadružne centrale skupno z zadružnimi zvezami skrbijo za smotrno vodstvo krajevnih oddelkov in poslovalnic skladiščnih zadrug. Vsa ta tržišča oziroma trgovske poslovalnice so prav za prav komisio-narji omenjenih central, kakor tudi že svojčas ustanovljene privilegirane žit-ne zadruge. Brez teh zadrug in vseh poslovalnic in oddelkov ne bi bilo mo-goče, da bi se vsako leto tako dobro vnovčila žetev, ker se vrši vnovčenje 85% po zadružni poti in le 17% po ne-zadružni.

Ni čudno, da se je pri tako velikan-skem prometu preje imenovana Koope-rativa razvila v zadnjih letih v mogoč-no trgovsko podjetje. V l. 1939. je Ko-

operativa kupila in prodala skoro 61.900 vagonov kmečkih pridelkov, v istem času pa je kupila za svoje člane 76.100 vagonov v gospodarstvu potrebnih pred-metov. Skupaj je znašalo to 138.000 va-gonov ali približno 1½ milijarde kron.

Kar se tiče druge vrste zadrug, ki so-delujejo pri prehrani prebivalstva, to so mlekarske zadruge, igrajo tudi te pomembno vlogo. 1. julija 1939 je bilo na Češkem 83, na Moravskem pa 150 takih zadrug. Na zadružni način gojena preskrba prebivalstva z mlečnimi pro-izvodi se vsako leto širi in jača. Zaradi vojnih dogodkov je bila v zadnjem času ustanovljena Češko-moravska zveza za promet z mlekom, surovim maslom in jajci. Ta Zveza je naslonila svoje delo na mrežo obstoječih mlekarskih zadrug. Te zadruge določijo v odgovarjajočih krajih zbirališča za mleko in surovo maslo. Na Češkem je sedaj 99 takih zbi-rališč in sicer 75 za mleko in 24 za surovo maslo, od česar odpade samo 25 zbirališč na nezadružna podjetja. Na Moravskem je 141 zbirališč, od katerih jih je 138 za mleko. Od 141 zbirališč jih pripada 92 zadružni organizaciji. Od vse količine mleka, ki prihaja na Češkem in Moravskem v mlekarne, odpade na mlekarske zadruge skoro 74%. Pro-izvodnja surovega masla pa dosega celo 85,5%. Preskrba velike Prage se vrši po 56 mlekarnah v Pragi ali njeni ne-posredni okolici, od katerih je 21 mle-karskih zadrug. Produkcija sira je bila kontingentirana, pri čemer odpade na Češkem in Moravskem skoro 64% na zadruge in le 36% na nezadružna pod-jetja.

Tretja vrsta zadrug, ki služijo pre-hrani prebivalstva, tvorijo zadruge, ki se pečajo s prodajo živine. Te so se

pojavit, ker so bolj komplicirane v svojem sestavu, mnogo pozneje kot pa druge, so pa že zelo napredovale, zlasti potem, ko je bila pri Osrednji zvezi poljedelskih zadrug v Pragi ustanovljena tako zvana V. sekcija. Ta sekcija sodeluje s samostojnimi krajevnimi zadrugami za prodajo živine in s trgovsko organizacijo Kooperativo, ki je ustanovljena pri Osrednji zvezi. V prvem letu, ko obstoja peta sekcija, je bilo na združni način prodanih približno za 58,5

milijonov kron živine. V letu 1939. pa je znašala ta postavka 46,7 milijonov kron. Brez dvoma je, da bodo v bližnji bodočnosti zadruga za prodajo živine še pridobile, zlasti, ker so nameravana pri odločujočih krogih izboljšanja v namenu, da poglobe prodajno organizacijo.

Iz vsega tega je jasno, da češko kmečko združništvo igra zelo pomembno vlogo pri preskrbi prebivalstva z živili, kakor tudi s potrebščinami, ki jih rabijo kmet pri svojem gospodarstvu.

Banovinski prehranjevalni zavod v Ljubljani

17. oktobra je bila pri tukajšnjem trgovinskem sodišču izvršena registracija Banovinskega prehranjevalnega zavoda v Ljubljani, ki je s tem javno pričel poslovati.

Zavodu načeljuje predsednik g. Fran Snoj, podpredsednik je inž. Lambert Muri, prokura pa je podeljena g. Nagodetu. Zavod posluje začasno v palači Banovinske hranilnice v Knafljevi ulici, kjer se nahaja tudi kmetijski oddelek banske uprave.

Uradne ure zavoda so od 8—12 ter od 15—18.

Ob tej priložnosti je dal predsednik g. Snoj za liste naslednjo izjavo:

»Po statutu o poslovanju Banovinskega prehranjevalnega zavoda v Ljubljani so glavne naloge tega zavoda naslednje:

1. Nabavlja življenjske potrebščine za potrebe prebivalstva dravske banovine.

2. Skrbi, da se nabavljeno blago po potrebi pravilno in predpisno predela in vskladišči.

3. Skrbi, da se razpoložljive zaloge porazdele za potrošnjo prebivalstva po

preskrbovalnih načrtih, ki jih izdaja ban.

Na temelju navedenega je zavodu v statutu namenjen zelo širok delokrog. V okviru tega statuta bo zavod vršil posle, ki se trenutno nanašajo predvsem na preskrbo Slovenije z moko, koruzo in drugimi žitaricami. Po potrebi se bo poslovanje zavoda razširilo tudi na druge predmete, ki so za prehrano prebivalstva bistveno važni.

Kontingenti 1384 vagonov pšenice in 1320 vagonov moke so v glavnem izrabljeni; v Slovenijo je že dospelo 500 vagonov pšenice in 700 vagonov moke; ostali vagoni pa so že na poti.

V kratkem se imajo razdeliti novi kontingenti in je upravičeno upanje, da bo preskrba z moko vsaj v glavnem delovala.

Ker meljejo slovenski mlini po kakovosti zelo neenotno moko, so se sedaj določili tipi moke in se bo vršila kontrola, da bo kvaliteta moke povsod enaka.

Storjeni pa so bili že potrebni ukrepi, da pride pod kontrolo zavoda tudi dobava in razdelitev olja in masti. Pre-

skrba maščobe je za prehrano bistveno važna, zato bo treba skrbeti in ustvariti pogoje, da je bo dovolj na razpolago.

Zavod je ustanovljen kot trgovsko podjetje, ki stoji pod kontrolo banovine ter je podrejen neposredno banu.

17. oktobra je bil imenovan sosvet, da bo tako dana tudi kontrola in sodelovanje javnosti.

Morda se bo v teku poslovanja pokazala kakšna trdota in bodo posamezniki prizadeti. Toda zavod je ustanovljen, da služi celoti, vsemu narodu. Koristi posameznikov se morajo v takih časih podrediti koristim skupnosti. S tega vidika skupnih koristi in potreb celote naj tudi javnost gleda in spremlja delo in ukrepe Zavoda.

Zvezine objave

Dan varčevanja

31. oktober se praznuje po mednarodnem sporazumu iz leta 1924. kot dan varčevanja. Tudi za današnji čas, ko vidimo na splošno, da se polaga zelo malo važnosti na varčevanje, naj velja, da pomeni razumno varčevanje korist za vsakega posameznika, kakor tudi za splošno dobro. Brez dobro organizira-

nega naprednega narodnega varčevanja nima obstanka neodvisno narodno gospodarstvo, niti ni ugodnega kredita, niti dovolj utemeljenih javnih financ. Varčevanje je pa tudi samovzgoja, življenje in prilagoditev izdatkov dohodkom, kar so že ročdelški pionirji poudarjali, ko so pri osnovanju prve konzumne zadruge uvedli načelo, da se prodaja le po dnevnih cenah.

Gospodarske vesti

Pred emisijo notranjega investicijskega posojila

Po vesteh dnevnega gospodarskega časopisja se pričakuje, da bo že v teku novembra razpisano notranje investicijsko posojilo. Pred emisijo pa se bodo še na konferenci zasebnih denarnih zavodov določile modalitete za podpis posojila. Ni še znano, v kakšni višini bo posojilo razpisano.

Potrebna je radikalna revizija zadrug

Pod tem naslovom je »Jugoslovenski kurir« 31. oktobra t. l., za njim pa Jugoslovenski Lloyd priobčil članek, v katerem pravi, da je ustanavljanje novih zadrug dobilo značaj inflacije. Nove

zadruge se ustanavljajo predvsem zaradi tega v taki množini, ker jih naši merodajni činitelji na vse mogoče načine favorizirajo. Članek pravi, da izgleda, da bodo zlasti proizvajalne zadruge dobile skoro monopolski položaj v naši izvozni trgovini in da se poskuša omogočiti zadrugam tudi monopolski položaj pri uvozu masovnih predmetov. Člankar pravi, da se nikakor ne sme dopustiti, da bi se zadruge favorizirale na škodo drugega gospodarstva, zlasti ne na škodo trgovine. Pri tem zopet omenja, da uživa združništvo izredno velike davčne ugodnosti in da so te ugodnosti vsak dan večje.

Napad v teh vodilnih gospodarskih

listih je izšel iz trgovskih krogov, ki zaradi uvajane načrte organizacije našega združništva ne pridejo več do ogromnih zaslužkov na škodo konsumenta, oziroma producenta. Ti krogi še sedaj ne razumejo, da je prav današnji čas zelo prikladen za to, da se tudi pri nas preide k načrtnemu gospodarstvu, ki pa more biti osnovano predvsem na svobodnem združništvu. V kolikor se pa v članku govori o nepremišljenem oziroma oportunističnem ustanavljanju zadrug, se sklicujemo na uvodni članek v zadnji številki našega lista, v katerem smo sami odločno nastopili proti take vrste zadrugam in zahtevali vedno le delo v očitno korist in prospek občanosti.

Nasveti nerednim združnikom

Bolgari so izdali za nedisciplinirane združnike prav posrečene nasvete:

1. Ne posečaj občnih zborov in sestankov svoje zadruge.

2. Če se odločiš, da vendar greš, pazi da boš gotovo prepozen.

3. Kadar dežuje, nikoli ne pojdi na združni sestanek, ker dež je moker.

4. Čim prideš na občni zbor, zahtevaj besedo in napadaj poslovanje zadruge. Potrudi se, da boš upravi dobro zagodel.

5. Če bi kdo predlagal, da se ti zupna izvrševanje kakšnega posla za združno, odločno odkloni, ker lažje je soditi druge, kot pa izvrševati kakšno nalogo.

6. Pokaži se užaljenega, ako te ne izvolijo v odbor. Če pa te izberejo, ne sprejmi odborniškega mesta, češ, saj nisi delovna živina.

7. Kadar te predsedujoči vpraša za

tvoje mnenje o kakšni stvari, izjavi, da se odrekaš besede in da boš svoje mnenje že povedal kje drugod.

8. Takoj, ko je končan občni zbor, seja ali sestanek, pohiti v gostilno in tam prisotnim lepo razloži, kako se naj vodi zadruga.

9. Nikoli se ne pretegni zaradi združinih poslov. Če vidiš, da se drugi nesebično žrtvujejo, trudijo za napredek zadruge, širijo misel medsebojne pomoči ter zaradi tega pridobivajo na ugledu med narodom, začni o njih takoj slabo govoriti. Tako jih boš najhitreje očrnil pred narodom.

10. Končno, ako si se odločil popolnoma uničiti zadrugo, predpostavlja lastne koristi potrebam cele vasi in združnikov ter celo koristim naroda, kakor to delajo mnogi drugi, ki so v življenju izven združnega kroga zelo ugledni.

Literatura

Dr. Milan Škrli, Nadzor v gospodarskih zadrugah

Znani znanstvenik, univerzitetni profesor dr. Milan Škrli, ki je odlično sodeloval pri redakciji novega združnega zakona, je v zadnjem času napisal celo vrsto studij, v katerih obravnava posamezne partije zakona o gospodarskih zadrugah. V 9. in 10. številki »Slovenskega pravnika« je napisal studijo, ki se peča z nadzorom v zadrugi. Govori predvsem o funkcijah nadzornega odbora in skupščine, omenja pa tudi skupine združnikov, ki imajo v smislu § 58. odst. 5. in 6. pravico, da se sami prepričajo o stanju združinih poslov in stavijo predloge in pritožbe ter vršijo tako tudi neke vrste nadzor.

PRILOGA NARODNEMU GOSPODARJU ŠTEV. 11., 1940

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta skupščina ob navedenem času ne bila sklepna, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu druga skupščina, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov. Tudi velja pri vseh vabilih, pri katerih ni izrecno drugače določeno, sledeči dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnje skupščine. 2. Poročilo upravnega odbora. 3. Poročilo nadzornega odbora. 4. Odobritev sklepnega računa. 5. Sklepanje o uporabi poslovnega prebitka, oziroma o pokritju poslovne izgube. 6. Predlogi in pritožbe združnikov. 7. Sklepanje o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru. 8. Volitev upravnega odbora in namestnikov. 9. Volitev nadzornega odbora in namestnikov. 10. Določitev skupne vsote: a) do katere se sme zadruga zadolžiti; b) hranilnih vlog, ki jih sme zadruga sprejeti; c) najvišjega zneska posojila ali kredita, ki ga sme zadruga dati posameznemu združniku. 11. Slučajnosti.

Redna letna skupščina Mlekarske zadruge v Rovtali pri Logatcu, z. z. o. j., bo v nedeljo 24. novembra 1940 ob 3 popoldne v prostorih mlekarne.

*

Izredna skupščina Vzajemne posojilnice v Ljubljani, z. z. o. j., bo 29. novembra 1940 ob 17.30 v posvetovalnici posojilnice. Dnevni red: 1. Poročilo upravnega odbora. 2. Sklepanje o sklepnem računu za leto 1935 in o sklepnem računu za leto 1936. 3. Predlogi in pritožbe združnikov. 4. Slučajnosti.

Izredna skupščina Stavbne zadruge »Stadion« v Ljubljani, z. z. o. j., bo 22. novembra 1940 ob 20. uri v sejnih prostorih Vzajemne posojilnice v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 7. Dnevni red: 1. Poročilo upravnega odbora. 2. Volitev 9 članov upravnega odbora. 3. Volitev treh namestnikov članov upravnega odbora. 4. Volitev treh članov nadzornega odbora. 5. Volitev enega namestnika članov nadzornega odbora. 6. Predlogi in pritožbe združnikov. 7. Slučajnosti. — Če bi bila ta skupščina ob določeni uri nesklepna, se bo v smislu § 41. združniških pravil vršila nova skupščina 9. decembra 1940 na istem mestu ob isti uri in z istim dnevnim redom ne glede na število navzočih združnikov.

Izredna skupščina Stavbne zadruge Dijaški počitniški dom v Ljubljani, z. z. o. j., bo dne 25. novembra ob 5 popoldne v združniških prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Sklepanje o računskem zaključku. 4. Predlogi in pritožbe. 5. Sklepanje o prenehanju zadruge.

Izredna skupščina Nabavne in prodajne zadruge z. o. j. v Mirni peči, bo v nedeljo dne

24. novembra 1940 po prvi sv. maši ob 8 v Domu. Dnevni red: 1. Predlogi in pritožbe združnikov. 2. Sprememba pravil v § 2. — V slučaju nesklepčnosti se vrši druga skupščina čez 15 dni, katere sklepa z nadpolovično večino glasov neglede na število navzočih združnikov.

Redna skupščina Živnorske sel. zadruge na Krki pri Stični, r. z. z. o. z., bo v nedeljo 24. novembra 1940 ob 1 popoldne v šoli na Krki. Dnevni red: 1. Odobritev zapisnika zadnje skupščine. 2. Poročilo upravnega odbora. 3. Poročilo nadzornega odbora. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Odobritev sklepnega računa za leto 1939. 6. Sklepanje o podelitvi razrešnice upravnemu in nadzornemu odboru. 7. Volitev ene tretjine članov upravnega odbora. 8. Volitev ene tretjine članov nadzornega odbora. 9. Določitev članarine. 10. Slučajnosti.

Redna skupščina Hranilnice in posojilnice v Rovtali pri Logatcu, r. z. z. n. j., bo v nedeljo 1. decembra 1940 ob 8 zjutraj v njenem poslovnem prostoru. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega običnega zbora (skupščine). 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo upravnega odbora. 4. Poročilo nadzornega odbora. 5. Odobritev sklepnega računa. 6. Sklepanje o uporabi poslovnega prebitka. 7. Predlogi in pritožbe združnikov. 8. Sklepanje o razrešitvi upravnega in nadzornega odbora. 9. Volitev upravnega odbora in namestnikov. 10. Volitev nadzornega odbora in namestnikov. 11. Določitev skupne vsote: a) do katere se sme zadruga zadolžiti; b) hranilnih vlog, ki jih sme zadruga sprejeti; c) najvišjega zneska posojila ali kredita, ki ga sme zadruga posameznemu združniku dati. 12. Slučajnosti.

Občni zbor Posojilnice pri Sv. Lenartu v Slov. goricah, z. z. n. j., bo 24. novembra 1940 ob 8 zjutraj v združni dvorani. Dnevni red: 1. Poročilo o izvršeni reviziji in čitanje revizijskih poročil. 2. Odobritev sklepnih računov od leta 1935 do 1939 inkl. 3. Sklepanje o uporabi poslovnih prebitkov. 4. Sklepanje o razrešnici upravnemu in nadzornemu odboru. 5. Volitev upravnega in nadzornega odbora in namestnikov. 6. Sprememba pravil po novem združnem zakonu. 7. Določitev skupne vsote: a) do katere se sme zadruga zadolžiti; b) hranilnih vlog, ki jih sme zadruga sprejeti; c) najvišjega zneska posojila, ki ga sme zadruga dati posameznemu združniku. 8. Predlogi in pritožbe članov. 9. Slučajnosti. — Ta občni zbor sklepa veljavno, če je zastopan najmanj deseti del vplačanih deležev (stara pravila) ali vsaj polovica združnikov (nova pravila, ki so registrirana). Ako bi tega ne bilo, se vrši 22. decembra 1940 drug občni zbor z istim dnevnim redom in na istem prostoru, ki bo veljavno sklepal ne oziraje se na število zastopanih deležev odnosno navzočih združnikov ob enakem času.

NG

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno • Cena listu za naročnike 25 din na leto.
• Rokopisi naj se pošiljajo na naslov uredništvo „Narodnega gospodarja“ v Ljubljani,
Zadružna zveza. Rokopisi se ne vračajo • Izdajatelj Zadružna zveza v Ljubljani • Odgo-
vorni urednik dr. E. Čeferin v Ljubljani • Za Zadružno tiskarno M. Blejec v Ljubljani.